

Asesu'r Effaith ar Nodweddion Cydraddoldeb, y Gymraeg ac Anfantais Economaidd-Gymdeithasol

Gweler y daflen *Sut i Wneud Asesiad Effaith Cydraddoldeb* am gymorth i lenwi'r ffurflen yma. Mae croeso hefyd i chi gysylltu gyda Delyth Williams, Swyddog Polisi a Chydraddoldeb ar est 32708, neu DelythGadlysWilliams@gwynedd.llyw.cymru, am gymorth pellach.

Mae'n ofynnol i'r Cyngor (dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010) i ystyried yr effaith fydd newid mewn unrhyw bolisi neu weithdrefn (neu greu polisi neu weithdrefn o'r newydd), yn ei gael ar bobl hefo nodweddion cydraddoldeb gwarchoddedig. Mae gan y Cyngor hefyd ddyletswyddau cyffredinol ychwanegol i sicrhau tegwch a meithrin perthnasau da. Rhaid felly gwneud asesiad amserol cyn gwneud penderfyniad ar unrhyw newid perthnasol (h.y. sy'n cael effaith ar bobl hefo nodwedd gwarchoddedig).

Mae hefyd yn ofynnol i'r Cyngor, dan ofynion Safonau'r Gymraeg (Adran 44 Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011) ystyried yr effaith fydd newid mewn unrhyw bolisi neu weithdrefn (neu greu polisi neu weithdrefn o'r newydd), yn ei gael ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg ac i sicrhau nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg. Mae'r ddogfen hon felly yn sicrhau bod y penderfyniadau yma'n diogelu ac yn hyrwyddo'r defnydd a wneir o'r Gymraeg.

O Ebrill Iaf 2021 ymlaen mae gan y Cyngor ddyletswydd i roi sylw dyledus i ddod i'r afael ag anfantais economaidd-gymdeithasol mewn penderfyniadau strategol.

I) Manylion

I.1 Beth yw enw'r polisi / gwasanaeth dan sylw?

Prosiect Addysg Ôl-16 Arfon

I.2 Beth ydi pwrpas y polisi/gwasanaeth sy'n cael ei greu neu ei newid? Pa newidiadau sy'n cael eu hystyried?

Dyma yw uchelgais yr Adran Addysg ar gyfer addysg ôl-16 yn Arfon:

- Cyfundrefn addysg ôl-16 sy'n gallu cynnig mwy o gyrsiau wyneb yn wyneb a chysiau hybrid gan fod yn llai ddibynnol ar gludo dysgwyr mewn tacsis o un lleoliad i'r llall, er mwyn gwella profiad y dysgwr, ac ymateb i'r sefyllfa bresennol o gyngori ariannol, cynnydd mewn costau tanwydd, ynghyd â chyfrannu at leihau ôl-troed carbon.
- Niferoedd priodol o ddysgwyr yn dilyn cyrsiau er mwyn sicrhau profiadau dysgu cyfoethog a chyfleoedd gwerthfawr i rannu profiadau a ffynnu ymysg cyfoedion.

- Amrywiaeth ddigonol yn y dewis o gyrsiau ar gael i bob dysgwr.
- Cymorth bugeiliol, a chymorth personol, iechyd a lles rhagorol i bob dysgwr.
- Buddsoddiad sylweddol yn yr adnoddau a'r is-adeiledd er sicrhau mannau priodol ar gyfer darpariaeth addysgeg hybrid fydd yn gyfrwng i baratoi dysgwyr i fod yn ddysgwyr annibynnol.
- Profiad cyson fyddai'n sicrhau tegwch i'r holl ddysgwr ym mha bynnag safle y maent yn astudio.

1.3 Pwy sy'n gyfrifol am yr asesiad yma?

Garem Jackson, Pennaeth Addysg

1.4 Pryd wnaethoch chi gychwyn yr asesiad? Pa fersiwn yw hwn?

Fersiwn 3
31 Ionawr 2023

2) Gweithredu

2.1 Pwy yw'r budd-ddeiliaid neu bartneriaid fydd yn rhaid gweithio hefo nhw i wneud yr asesiad yma?

Byddem yn parhau i gyd-weithio gyda'n partneriaid a rhanddeiliaid y prosiect sy'n edrych ar ddarpariaeth addysg ôl-I6 Arfon. Maent yn cynnwys llywodraethwyr, penaethiaid, athrawon a dysgwyr ynghyd a'n partneriaid sy'n ffurfio Consortiwm addysg ôl-I6 sef Cyngor Ynys Môn, Grŵp Llandrillo Menai ac Ysgolion Uwchradd Ynys Môn.

2.2 Pa gamau ydych chi wedi ei cymryd i ymgysylltu gyda pobl hefo nodweddion gwarchoddedig, ynglŷn â'r iaith Gymraeg neu â chymunedau (un ai oherwydd lleoliad neu oherwydd angen) sy'n byw ag anfantais economaidd-gymdeithasol?

Comisiynwyd cwmni laith Cyf i gyflawni gwaith ymchwil ar ran yr Adran, gan gynnal cyfweiliadau gyda phenaethiaid, grwpiau ffocws gyda dysgwyr, a chasglu barn rhieni a dysgwyr drwy gyfrwng holiaduron, er mwyn cyfoethogi a dilysu'r sylfaen dystiolaeth a gasglwyd o ymchwil pen-desg.

Cyflawnwyd y gwaith rhwng Rhagfyr 2018 ac Ebrill 2019. Mae copi o'r adroddiad laith Cyf ar gael ar wefan Moderneiddio Addysg www.gwynedd.llyw.cymru/moderneiddioaddysg.

Dychwelwyd i gyfarfod o'r [Cabinet 10 Mawrth, 2020](#) er mwyn adrodd ar gasgliadau'r gwaith hwnnw ac i dderbyn caniatâd i gychwyn proses ymgysylltu anffurfiol gyda rhan-ddeiliad allweddol er mwyn ystyried y ddarpariaeth bresennol, ac amlygu'r ystyriaethau allweddol er mwyn adnabod y cyfeiriad a chyfleoedd i gryfhau'r ddarpariaeth addysg ôl-16 yn Arfon. Lluniwyd adroddiad manwl sy'n dwyn y pennawd [Trosolwg Addysg Ôl-16](#) fel sail i'r ymgysylltu.

Ym Medi 2020, cynhaliwyd cyfnod o ymgysylltu anffurfiol am 6 wythnos rhwng 10 Tachwedd a 22 Rhagfyr 2020. Adroddwyd ar gasgliadau'r broses Ymgysylltu Anffurfiol gerbron y [Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi ar Dydd Iau, 4ydd Chwefror, 2021](#).

2.3 Beth oedd canlyniad yr ymgysylltu?

Lluniwyd adroddiad er mwyn cyflwyno'r ymchwil a gasglwyd fel rhan o waith maes laith Cyf - mae'r adroddiad hon i'w chael ar wefan Moderneiddio Addysg. www.gwynedd.llyw.cymru/moderneiddioaddysg

Lluniwyd adroddiad manwl sy'n dwyn y pennawd [Trosolwg Addysg Ôl-16](#) fel sail i'r ymgysylltu.

Gellir crynhoi'r prif negeseuon o'r broses ymgysylltu anffurfiol isod:

- Y brif flaenoriaeth yw Ansawdd Addysg.
- Y dylid defnyddio TGCh i ategu a chefnogi'r dysgu wyneb yn wyneb.
- Bod Addysg Gymraeg a dwyieithog yn greiddiol bwysig (er y sylwadau i'r gwrthwyneb).
- Y dylid defnyddio'r arian cyfalaf i wella cyfleusterau ein hysgolion uwchradd yn gyffredinol fel bod modd i'r holl ddysgwyr 11-18 oed elwa o'r buddsoddiad.
- Bod gwrthwynebiad cyffredinol i unrhyw fwriad i ganoli neu drydyddu'r ddarpariaeth
- Y cafwyd sawl sylw am ddarpariaeth GLIM o safbwynt ansawdd, cyfrwng, a gofal bugeiliol.

2.4 Ar sail pa dystiolaeth arall ydych chi'n gweithredu?

Pwrpas yr ymgysylltu anffurfiol oedd rhoi cyfle i'r holl ran-ddeiliaid a'r cyhoedd gyflwyno sylwadau a syniadau ynglŷn â'r gyfundrefn addysg ôl-16 yn Arfon, o fewn cyd-destun gweledigaeth ac amcanion y Cyngor.

Er mwyn cefnogi'r ymgysylltu, cynhaliwyd cyfarfodydd rhithiol hefo dysgwyr, rhieni, staff a llywodraethwyr er mwyn rhoi cyfle iddynt leisio eu barn a holi unrhyw gwestiynau ynglŷn â'r maes.

Rydym yn gweithredu yn dilyn casglu barn a sylwadau'r rhanddeiliaid yn dilyn y broses hon.

2.5 Oes yna unrhyw fylchau yn y dystiolaeth sydd angen ei gasglu?

Rhodddwyd cyfle i rhanddeiliaid gael mynegi eu barn ar y ddarpariaeth bresennol yn y cyfnod ymgysylltu anffurfiol. Roedd holiadur ar wefan y Cyngor a chyfeiriad e-bost pwrpasol a chyfle i fynychu cyfarfodydd oedd yn agored i'r cyhoedd er mwyn rhoi barn ar y gyfundrefn bresennol.

3) Adnabod yr Effaith

3.1 Mae'n rhaid i'r Cyngor roi sylw dyledus i'r effaith fydd unrhyw newidiadau'n ei gael ar bobl hefo nodweddion cydraddoldeb isod. Beth yw'r effaith fydd y polisi/gwasanaeth newydd neu'r newidiadau arfaethedig yn ei gael ar bobl hefo'r nodweddion hyn? Mae hefyd angen ystyried yr effaith ar anfantais economaidd-gymdeithasol ac ar y Gymraeg.

Nodweddion	Sut fath o effaith? *	Ym mha ffordd? Beth yw'r dystiolaeth?
Hil (gan gynnwys cenedligrwydd)	-	Cynamserol i adnabod unrhyw effaith ar y pwynt yma.
Anabledd	-	Cynamserol i adnabod unrhyw effaith ar y pwynt yma.
Rhyw	-	Cynamserol i adnabod unrhyw effaith ar y pwynt yma.
Oedran	Positif	Bydd y gwaith yn canolbwyntio ar ddarpariaeth ar gyfer yr oedran ôl-16 –o ganlyniad, beth bynnag fydd cyfeiriad y gwaith, mae'n debygol o gael effaith ar oedrannau 16-18.
Cyfeiriadedd rhywiol	-	Cynamserol i adnabod unrhyw effaith ar y pwynt yma.
Crefydd neu gred (neu ddiffyg cred)	-	Cynamserol i adnabod unrhyw effaith ar y pwynt yma.
Ailbennu rhywedd	-	Cynamserol i adnabod unrhyw effaith ar y pwynt yma.
Beichiogrwydd a mamolaeth	-	Cynamserol i adnabod unrhyw effaith ar y pwynt yma.
Priodas a phartneriaeth sifil	-	Cynamserol i adnabod unrhyw effaith ar y pwynt yma.
Yr iaith Gymraeg	-	Cynamserol i adnabod unrhyw effaith ar y pwynt yma.
Anfantais Economaidd-Gymdeithasol	-	Cynamserol i adnabod unrhyw effaith ar y pwynt yma.

* I'w ddileu yn ôl yr angen

- 3.2 Mae'n ddyletswydd ar y Cyngor dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010 i gyfrannu'n bositif i gymdeithas decach trwy hybu cydraddoldeb a pherthynas dda yn ei weithgareddau ym meysydd oedran, rhyw, cyfeiriadedd rhywiol, crefydd, hil, trawsrywedd, anabledd a beichiogrwydd a mamolaeth. Mae'n rhaid i'r Cyngor roi sylw dyledus i'r ffordd mae unrhyw newid yn effeithio'r dyletswyddau yma.**

Dyletswyddau Cyffredinol y Ddeddf Cydraddoldeb	A yw'n cael effaith?*	Ym mha ffordd? Beth yw'r dystiolaeth?
Cael gwared â cham-wahaniaethu anghyfreithlon, aflonyddu ac erledigaeth	Nac ydi	Cynamserol i adnabod unrhyw effaith ar y pwynt yma.
Hyrwyddo cyfleoedd cyfartal	Nac ydi	Cynamserol i adnabod unrhyw effaith ar y pwynt yma. Ond byddem yn sicrhau beth bynnag bo cyfeiriad y gwaith ein bod yn hybu a hyrwyddo cyfleoedd cyfartal.
Meithrin perthnasau da	Nac ydi	Cynamserol i adnabod unrhyw effaith ar y pwynt yma. Ond byddem yn sicrhau beth bynnag bo cyfeiriad y gwaith ein bod yn hyrwyddo meithrin perthnasau da.

- 3.3 Sut mae eich cynnig yn sicrhau eich bod yn gweithio yn unol â gofynion Safonau'r Iaith Gymraeg (Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011), i sicrhau na chaiff y Gymraeg ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg, ac y manteisir ar bob cyfle i hyrwyddo'r Gymraeg (y tu hwnt i ddarparu gwasanaethau'n ddwyieithog) a chynyddu cyfleoedd i ddefnyddio a dysgu'r iaith yn y gymuned?**

Cynamserol i adnabod unrhyw effaith ar y pwynt yma, ond byddem yn sicrhau beth bynnag bo cyfeiriad y gwaith ein bod yn gweithio yn unol â gofynion Safonau'r Iaith Gymraeg. (Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011).

- 3.4 Pa fesurau neu newidiadau eraill y gallech eu cynnwys i gryfhau neu newid y polisi / arfer er mwyn cael effaith gadarnhaol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg, ac i leihau neu atal unrhyw effeithiau andwyol y gallai'r polisi/ymarfer ei gael ar yr iaith Gymraeg?**

Cynamserol i adnabod unrhyw effaith ar y pwynt yma.

3.5 Sut mae'r cynnig yn dangos eich bod wedi rhoi sylw dyledus i'r angen i fynd i'r afael ag anghyfartaledd o achos anfantais economaidd-gymdeithasol? (Sylwch fod hyn yn ymwneud â chau bylchau anghydraddoldeb yn hytrach na gwella canlyniadau i bawb yn unig).

Cynamserol i adnabod unrhyw effaith ar y pwynt yma.

3.6 Pa fesurau neu newidiadau eraill y gallech eu cynnwys i gryfhau neu newid y polisi / arfer i ddangos eich bod wedi rhoi sylw dyledus i'r angen i leihau canlyniadau anghyfartal o ganlyniad i anfantais economaidd-gymdeithasol, yn unol â'r Ddeddf Economaidd-Gymdeithasol?

Cynamserol i adnabod unrhyw effaith ar y pwynt yma.

* I'w ddileu yn ôl yr angen

4) Dadansoddi'r canlyniadau

4.1 Ydi'r polisi felly'n debygol o gael effaith sylweddol, bositif ar unrhyw un o'r uchod? Beth yw'r rheswm am hyn?

Cynamserol i asesu unrhyw effaith ar gydraddoldeb neu'r Ddyletswydd Gyffredinol.

4.2 Ydi'r polisi felly'n debygol o gael effaith sylweddol, negyddol ar unrhyw un o'r uchod? Beth yw'r rheswm am hyn?

Cynamserol i asesu unrhyw effaith ar gydraddoldeb neu'r Ddyletswydd Gyffredinol.

4.3 Beth ddylid ei wneud?

Dewiswch un o'r canlynol:

Parhau gyda'r polisi / gwasanaeth gan ei fod yn gadarn	-
Addasu'r polisi i ddileu unrhyw rwystrau	-
Atal a dileu'r polisi gan fod yr effeithiau niweidiol yn rhy fawr	-
Parhau a'r polisi oherwydd gellir cyfiawnhau unrhyw effaith niweidiol	-
Dim camau pellach ar hyn o bryd, mae'n gynamserol i benderfynu, neu does dim digon o dystiolaeth	x

--	--

4.4 Os yn parhau hefo'r cynllun, pa gamau fyddwch chi'n cymryd i leihau neu liniaru unrhyw effeithiau negyddol?

Nid oes effaith negyddol wedi ei adnabod ar y cam yma.

4.5 Os nad ydych yn gweithredu ymhellach i ddileu neu leihau effeithiau negyddol, esboniwch pam yma.

Nid oes effaith negyddol wedi ei adnabod ar y cam yma.

5) Monitro

5.1 Pa gamau fyddwch chi'n gymryd i fonitro effaith ac effeithiolrwydd y polisi neu wasanaeth (cynllun gweithredu)?

Bydd yr asesiad hwn yn cael ei ddiweddarau'n rheolaidd wrth i'r gwaith fynd rhagddo.